

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN SİVAS KONGRESİ'NİN AÇILIŞINDA YAPTIĞI KONUŞMA

NUTK

Muhterem Efendiler!

Vatan ve milletin halâsını istihdâf eyleyen sevâik-i mücbire; sizleri bunca meşâkk ve mevânî' karşısında Sivas'ta topladı. Celâdet-perver azminizi tebrik ve beyân-ı hûş-âmedî eylemekle bahtiyârlığımı arz ederim.

Efendiler! Muhterem hey'etiniz, rehâ-kâr müzâkerâtına girişmeden evvel ba'zı ma'rûzâtta bulunmama müsâadenizi ricâ ederim.

Ma'lûmdur ki milliyetler esâsına müstenid va'dler üzerine 30-Teşrîn-i sâni-1334 târîhinde Düvel-i İ'tilâfiye ile mütâreke akd edildi. Milletimiz âdilâne bir sulha nâil olacağını ümîd etti. Hâlbuki mütâreke-nâme ahkâmı, vatan ve milletimiz aleyhinde her gün bir sûretle sû-i isti'mâl ve noksân ve icbâr sûretiyle tatbîk edildi.

Düvel-i İ'tilâfiye'den kuvvet alan ülkemizdeki anâsır-ı Hristâniyye milletimizin haysiyetini kesr ve ihlâl mâhiyetinde çılgınca harekâta koyuldu. Garbî Anadolu'da İslâm'ın harîm-i ismetine dâhil olan Yunan zâlimleri, Düvel-i İ'tilâfiye'nin enzâr-ı tesâmuhu karşısında cânavarca fecâyî' ilkâ etti. Şark'ta Ermeniler Kızılırmak'a kadar tevessü' hazırlıklarına ve şimdiden hudûdlarımıza kadar dayanan katli-âm siyâsetine başladı. Karadeniz sâhillerimizde Pontus krallığı hayâlinin tahakkukuna bile çalışıldı.

Adana, Ayntâb, Mar'aş ve Konya havâlisine kadar Antalya işgâl ve Trakya da işgâl mıntikasına idhâl edildi.

Pây-i taht-ı saltanat ve makarr-ı hilâfetin ise hükümdâr sarâylarına kadar boğucu bir tarzda işgâlî sûretiyle kalb-gâh-ı devlette ecnebî inhisâr ve tahakkümü te'sîs etti. Ve bütün hak-şiken tasaddilere karşı hükûmet-i merkeziyye ihtimâl ki târîhte bir misli daha görülmemiş sûrette tahammül ve dâimâ zaîf ve âciz bir mevki'de kaldı. İşte bu ahvâl milletimizi şedîd bir intibâha sevk etti!

Artık milletimiz pek güzel anladı ki: Düvel-i İ'tilâfiye bu vatanda mukaddesât ve mukadderâtına bir kudret ve irâde-i milliye mevcûd olmadığı zehâb-ı bâtılina kapıldı! Ve bu zehâb yüzünden cânsız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bî-muhâbâ onların tatbîkine koyuldu; buna karşı tevekkül, teslîmiyetin inkırâz-ı tâmm fâciasından başka bir netîce vermeyeceği kanâati teyyüd etti.

Efendiler! Milletimizin, sizin gibi, münevverân ve hamiyet-perverânı manzaranın elemli karanlıklarından nâ-ümîd olmadılar! Çünkü onlar bilirler ki târîh bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zamân inkâr edemez! Çünkü onlar kuvvetli bir îmân ile kâni'dirler ki bir nikâb-ı bâtil arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanâatler muhakkak iflâsa mahkûmdur!

Efendiler! İ'tilâf Devletleri'nin haksızlıkları ve hükûmet-i merkeziyenin zaîf ve aczi karşısında milletimizin mevcûdiyetini isbât ve fi'lî tecâvüzlere karşı nâmûs ve istiklâlini bi'l-fi'l müdâfaa hükmünü vermekte muztarr kaldı. Matlûb olduğu vech-ile: Şark'ta harb-i zâilin her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve bi'l-hâssa Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş mâtem-zede hudûd vilâyetlerimiz nâmûs ve istiklâl-i milliyeyi kurtarmak maksadıyla Müdâfaa-i Hukûk-ı Milliye Cem'iyetleri teşkil eylediler.

Şarktan ve cenûbdan tehlike hissedenden Diyârbekir vilâyetimizde de Müdâfaa-i Vatan Cem'iyetleri teşkîl eylediler.

Garbda Yunanlıların tecâvüzü ihtimâline karşı teşekkül eden Müdâfa-i Hukûk-ı Milliye Cem'iyeti Yunanlıların sevgili topraklarımıza ayak basması üzerine ilhâkı fi'len redde kıyâm etti. Trakya'da, Kilikya'da ve her tarafda millî cem'iyetler teşekkül etti.

Hülâsa; garbdan ve şarkdan yükselen sedâ-yı millet Anadolu'nun en hücre kûşesinde ma'kes buldu; binâen-aleyh millî cem'iyetler, düşmanların esâret boyunduruğuna girmemek kasdıyla millî vicdânın azim ve irâdesinden doğmuş yegâne teşkîlât oldu. Bu sâyede asırlardan beri müstakil yaşayan milletimiz mevcûdiyâtını âleme göstermeye başladı!

Efendiler! Milletçe çâre-i halâsın ancak kendi rûhundan ve kendi taazzuvundan doğacağı kanaati tahakkuk edince bâriz tehlike karşısında bulunan Şarkî Anadolu vilâyâtı "Erzurum Kongresini" da'vet etti bu sırada idi ki cereyân eden muhâberât sâik olan hâdisât ve zarûrât ile de halâs-ı umûmî-i vatani istihdâf eyleyen "Sivas Kongresi" bugün hey'et-i muhteremenizin vücûda getirdiği Umûmî Kongre 21-Hazîrân-1335 târîhinde karâr-gîr olmuştu.

Efendiler! Burada azim teessüflerle hey'et-i aliyyenize arz edeceğim ki! Memleketin mukaddesâtını te'minde aciz ve meskenetten başka bir kudret göstermemiş olan hükûmet-i merkeziyye, sedâ-yı milleti boğmak, revâbit-ı müştereke-i milliyeyi kırmak ve bu sûretle milleti dâimâ mağlûb göstermek gibi ancak düşmanlarımızın hesâb-ı menfaatine kaydolunan harekât-ı mezbûhâne ve mütehâlifede bütün celâdetini takındı. Bu hâl târîh-i millîmizde, bi't-tab' hükûmet-i merkeziyye hesâbına pek şâibe-dâr bir fasıldır...

Teşekkür olunur ki, efendiler! Millet ve kudret-i milliyenin tamâmen müzâhiri olan nâmûs-kâr ordumuz, hükûmet-i merkeziyyeyi îkâz sûretiyle zararlar ta'kîm edilmiştir maa-hâzâ, sû-i te'sîrler ba'zı mertebe teahhurâtı bâdî olmuştur.

Hâtırlarda olacaktır ki Sivas Umûmî Kongresi'ne teşrîfleri için 22-Hazîrân'da vukû' bulan da'vet-nâmede Erzurum Kongresi'nden bahsedilerek 10 Temmuz in'ikâd için esâs i'tibâr edilmişti.

Hâlbuki Sivas Kongresi'nin in'ikâdı ancak bugün müyesser oldu. Aradan bir ayı mütecâviz zamân geçti. Bu uzun müddet zarfında Erzurum Kongresi hey'etinin intizâr etmesinden ise zâten ma'lûm ve müşterek olan makâsıd-ı asliyye ve nukât-ı esâsiyye üzerinde icrâ-yı müzâkerât ve ittihâz-ı mukarrerât eylemesi münâsib görüldü ve sonra da murahhasların mahall-i intihâblarına avdetleriyle mukarrerâtın fi'len tatbîkâtına başlamaları tercîh edildi. Fakat Kongre hey'et-i umûmiyyesi ve binâen-aleyh Şarkî Anadolu nâmına Sivas Kongresi'nde hâzır bulunmak üzere Hey'et-i Temsîliyye'den bir hey'etin tevkîline karâr verdi.

Erzurum Kongresi'nin, beyân-nâme ve nizâm-nâmesi muhteviyâtından başka hafî kalmış hiçbir karâr yoktur. Yalnız sadr-ı a'zam Ferîd Paşa'nın Paris seyâhatinden avdetinde Anadolu'da şûriş olduğuna dâir vukû' bulan bir ta'mîmi Kongrece büyük teessüflerle okunmuş ve muhâlif-i hakikat ve menâfi-i memleket ve millete muzırr bu gâfilâne tebliğ derhâl tekzîbi şiddetle kendisinden talep edilmiştir. Bir de intihâb-ı meb'ûsânın tesrîi talep olunmuştur. Erzurum Kongresi; yalnız Şarkî Anadolu murahhaslarından teşekkül etmiş bulunduğu için salâhiyetini bu dâire dâhiline hasretmek

mecbûriyetini nazar-ı dikkatte tutmuştur ancak Garbî Anadolu ve Rumeli murahhaslarının iştirâkiyle tecellî edebilecek âm ve şâmil salâhiyetin isti'mâlini hey'et-i muhteremenizin huzûruyla meşrû ve mukayyed gördü. Hattâ bu sebebledir ki Şarkî Anadolu'daki millî cem'iyetlerin birleşmesinden hâsıl olan kitleye unvân verirken Şarkî Anadolu kaydı konuldu. Ale'l-ittlâk "Anadolu Müdâfaa-i Hukûk Cem'iyeti" yâhûd "Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukûk Cem'iyeti" unvân-ı umûmîsi isti'mâl edilmek ve bütün milletin hukûku nâmına kendi kendine salâhiyet vermek doğru olamazdı bu takdîrde İstanbul'da vukû' bulduğu gibi beş on kişinin bir araya gelerek bütün milletin sâhib-i salâhiyyet vekîlleri imiş gibi indî ve ve sâhib-i aslî olan milletle alâkasız bir teşebbüs mâhiyetinde olabilirdi bununla berâber efendiler! Erzurum Kongresi bütün memleketin ve milletin ittihâd ve ittifâk noktasında Şarkî Anadolu vilâyetlerince vilâyât-ı sâire ile her nokta-i nazardan iştirâk-i mesâî te'mîni emel-i kat'îdir. Üssü'l-esâsını kabûl eylemiştir.

Bi't-tab', huzûr-ı âlînizle mün'akid işbu Sivas Umûmî Kongremiz'de vatanımızın yek-pâre, milletimiz yek-vücûd olduğunu lüzûmu gibi ifâde ve isbât edecek esâsât vaz' olunur.

Efendiler! Millet Meclisi'nin toplanması için öteden beri gösterilen âmâl-i milliyeye karşısında hükûmet-i merkeziyyenin bidâyetinden beri aldığı ihmâl-kâr ve bilâhare mütemerridâne ve Kânûn-ı Esâsî'ye külliyyen mugâyir etvârı son günlerde, cereyân-ı millî te'sirâtıyla mûmâşât-kâr bir vaz'iyete girmiştir.

İntihâbâta emir verildiği ma'lûmunuzdur. Bunun tahakkukunu inşâallâh azm ü celâdetiniz vücûda getirecektir. Ancak buna tekaddüm eden safha-i vakâyi'de müteaddid veyâ münferid ecnebî mandaterlikleri gibi doğrudan doğruya hayât ve istiklâlimize alâka-dâr bir mes'ele mevzû'-ı bahs olmaktadır.

Meclis-i Millî'nin henüz toplanmamış olduğu bir sırada mahsûr ve istiklâlini zâyi' etmiş olan hükûmet-i merkeziyyenin münferid ve gayr-i meşrû' bir karârı veyâhûd âmâl-i milliyeye muhâlif ba'zı tekâlîf-i hâriciyyeye inkıyâd ve ser-fürû etmiş gibi emr-i vâki'lerin ihtimâli zuhûrâtına karşı Erzurum ve Sivas Kongrelerinin rûh-ı millîyi temsîlen ve birbirini ta'kîben ictimâi muhakkak bir fâl-ı hayr ve selâmettir.

Ma'rûzâtım hitâm bulurken: Vatan ve milletin fevz ü halâsı gâyesine merbût olan hey'etimizin muvaffak bi'l-hayr olması temenniyâtını bâr-gâh-ı ilâhîye ref' eyleyim.

NUTUK

Muhterem Efendiler!

Vatanın ve milletin kurtuluşunu amaçlayan zorlayıcı sebepler, sizleri bunca meşakkat ve engellere rağmen Sivas'ta topladı. Kahramanlık örneği olan kararlılığınızı kutlamaktan ve sizlere "hoş geldiniz" demekten mutluluk duyarım.

Efendiler! Saygıdeğer heyetiniz, kurtarıcı görüşmelerine başlamadan önce bazı bilgiler vermeme izninizi rica ederim.

Milliyetler ilkesine dayanan vaatler üzerine 30 Teşrinievvel 1334 tarihinde İtilaf Devletleri ile ateşkes imzalandığı bilinmektedir. Milletimiz, adaletli bir barışa kavuşacağını umdu. Oysa ateşkes hükümleri, vatan ve milletimiz aleyhinde her gün bir şekilde kötüye kullanıldı, saldırı ve zorlama şeklinde uygulandı.

İtilaf Devletleri'nden güç alan memleketimizdeki Hristiyan halklar milletimizin haysiyetini kırmayı ve ona zarar vermeyi amaçlayan çılgınca hareketlere koyuldu. Batı Anadolu'da İslam'ın kutsal ocağına dâhil olan Yunan zalimleri, İtilaf Devletleri'nin hoşgörüsü ile canavarca kötülükler yaptı. Doğuda Ermeniler, Kızılırmak'a kadar yayılma hazırlıklarına ve şimdiden sınırlarımıza kadar dayanan katliam işine başladı. Karadeniz sahillerimizde Pontus krallığı hayalinin gerçekleştirilmesine bile çalışıldı.

Adana, Antep, Maraş ve Konya yöresine kadar Antalya işgal edildi ve Trakya da işgal bölgesine katıldı.

Saltanatın başkentinin ve halifeliğin merkezinin ise hükümdar saraylarına kadar boğucu bir biçimde işgali suretiyle devletin canevinde, yabancı tekelleşmesi ve baskısı oluştu. Ve bütün bu hukuku ayaklar altına alan girişimlere karşı merkezî hükûmet muhtemelen tarihte bir benzeri daha görülmemiş surette tahammül etti, daima zayıf ve güçsüz bir durumda kaldı. İşte bu durumlar milletimizi şiddetli bir uyanışa yöneltti!

İtilaf devletlerinin, bu vatanda kutsal inançlarına ve yazgısına sahip bir kudret ve millî irade bulunmadığı biçiminde bir boş zannına kapıldığını, milletimiz çok güzel bir biçimde anladı! Ve bu zan yüzünden cansız bir vatan, kansız bir millet nelere layıkça çekinmeden onları uygulamaya başladı. Buna karşı tevekkül ve teslim olmanın tamamen yok olma belasından başka bir sonuç vermeyeceği kanaati kuvvetlendi.

Efendiler! Milletimizin sizler gibi aydın ve millî onuruna düşkün insanları manzaranın elemli karanlıklarından umutsuz olmadılar. Çünkü onlar bilirler ki; tarih bir milletin varlığını, hakkını hiçbir zaman inkâr edemez. Çünkü onlar kuvvetli bir iman ile inanıyorlardı ki; geçersiz bir örtü arkasından vatan ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, ortaya sürülen kanaatler kesinlikle geçerliliklerini yitirmeye mahkûmdurlar!

Efendiler! İtilaf Devletlerinin haksızlıkları ve merkezî hükûmetin güçsüzlüğü ve beceriksizliği karşısında milletimiz; varlığını ispat etme ve fiilî tecavüzlere karşı namus ve bağımsızlığını gerçekten koruma hükmünü vermek zorunda kaldı. İstenildiği biçimde, Doğuda biten bir savaşın her türlü meşakkat ve elemelerini görmüş ve özellikle Ermenilerin vahşet ve zulümlerine sahne olmuş yaşlı sınır vilayetlerimiz

namus ve millî bağımsızlığı kurtarmak için Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye, Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyetlerini kurdular.

Doğudan ve güneyden tehlike hisseden Diyarbakır vilayetimizde de Müdafaa-i Vatan Cemiyetini kurdular.

Batıda Yunanlıların tecavüzü ihtimaline karşı kurulan Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti; Yunanlıların, sevgili topraklarımıza ayak basması üzerine onlara bağlanmayı gerçekten reddetmeye başladı. Trakya'da, Kilikya'da ve her tarafta millî cemiyetler kuruldu.

Özetle; batıdan ve doğudan yükselen milletin sesi, Anadolu'nun en ücra köşesinde yankı buldu. Bundan dolayı millî cemiyetler, düşmanların tutsaklık boyunduruğuna girmemek amacıyla millî vicdanın kararlılığından ve iradesinden doğmuş biricik teşkilat oldu. Bu sayede yüzyıllardır bağımsız yaşayan milletimiz, varlığını dünyaya göstermeye başladı.

Efendiler! Milletçe kurtuluş çaresinin ancak kendi ruhundan ve kendi şekillenmesinden doğacağı kanaati ortaya çıkınca açık tehlikeler karşısında kalan Doğu Anadolu vilayetleri "Erzurum Kongresi"ni topladı. Bu sırada gerçekleşen haberleşmeler, etken olan olaylar ve zorunluluklar ile de vatanın tamamen kurtulmasını amaçlayan Sivas Kongresi, bugün saygıdeğer heyetinizin oluşturduğu Genel Kongre, 21 Haziran 1919 tarihinde kararlaştırılmıştı.

Efendiler! Burada büyük bir üzüntüyle yüce heyetinize şunu arz edeceğim! Memleketin ve milletin kutsal değerlerini sağlamada güçsüzlük ve beceriksizlikten başka bir varlık gösterememiş olan merkezî hükûmet, milletin sesini boğmak, ortak millî bağları kırmak ve bu suretle milleti daima mağlup göstermek gibi ancak düşmanlarımızın çıkarları hesabına yazılabilecek son bir çırpınıyla yaptığı birbirine uymayan hareketlerinde tam bir yiğit tavrı takındı. Bu durum, millî tarihimizde gerçekten merkezî hükûmet adına çok kirli bir bölümdür.

Teşekkür edilmesi gerekir ki efendiler! Millet ve millî kudretin tamamen destekçisi olan namuslu ordumuz; merkezî hükûmeti ikaz ettiği için zararlar, sonuçsuz bırakılmıştır. Bununa birlikte kötü etkiler, bazı gecikmelere de yol açmıştır.

Hatırlanacaktır ki Sivas Genel Kongresi'ne teşrifleri için 22 Haziranda gerçekleşen çağrı yazısında Erzurum Kongresi'nden bahsedilerek 10 Temmuz tarihi, toplanma için kabul edilmişti.

Oysa Sivas Kongresi ancak bugün toplanabildi. Aradan bir ayı aşkın bir zaman geçti. Bu uzun süre zarfında Erzurum Kongresi heyeti beklenirken, zaten bilinen ve ortak olan asıl amaçlar, ana ilkeler üzerinde görüşme yapılması ve kararlar alınması uygun görüldü. Daha sonra da delegelerin seçim yerlerine dönmeleriyle kararları gerçekten uygulamaya başlamaları tercih edildi. Fakat Kongre Genel Kurulu, Doğu Anadolu adına Sivas Kongresi'nde hazır bulunmak üzere temsil heyetinden bir heyetin vekil tayin edilmesine karar verdi.

Erzurum Kongresi bildirgesinin ve tüzüğünün içeriğinden başka gizli kalmış hiçbir karar yoktur. Yalnız sadrazam Ferit Paşa'nın Paris seyahatinden dönüşünde Anadolu'da karışıklık olduğuyla ilgili yayımladığı bir genelge, Kongrece büyük üzüntülerle okunmuş ve gerçek dışı, memleket ve milletin çıkarlarına zararlı, aymazca yapılan bu açıklamanın derhâl yalanlanması şiddetle kendisinden istenmiştir. Bir de milletvekili seçimlerinin ivedileştirilmesi istenmiştir. Erzurum Kongresi, yalnızca Doğu Anadolu delegelerinden oluştuğu için yetkisinin bu çerçevede dâhilinde kalması zorunluluğunu göz

önünde bulundurmuştur. Ancak Batı Anadolu ve Rumeli delegelerinin de katılımıyla ortaya çıkabilecek genel ve kapsamlı yetkinin kullanılması, saygıdeğer heyetinizin toplanması şartına bağlandı. Hatta bu sebeptendir ki Doğu Anadolu'daki millî cemiyetlerin birleşmesiyle oluşan kitleye unvan verilirken Doğu Anadolu kaydı konuldu. Genel olarak "Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" yahut "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" genel adını kullanılmak ve bütün milletin hukuku adına kendi kendine yetki vermek doğru olamazdı. Bu takdirde; İstanbul'da olduğu gibi, beş on kişinin bir araya gelerek bütün milletin yetki sahibi vekilleri imiş gibi herkesçe kabul edilmeyen ve asıl sahip olan milletle ilgisiz bir girişim mahiyetinde olabilirdi. Bununla beraber efendiler! Erzurum Kongresi; bütün memleketin ve milletin birlik ve beraberliği noktasında, Doğu Anadolu vilayetlerinin diğer vilayetlerle her yönden birlikte çalışmasının sağlanması kesin arzudur, ilkesini kabul etmiştir.

Elbette değerli katılımınızla toplanan bu Sivas Genel Kongremizde vatanımızın tek parça, milletimizin tek vücut olduğunu gereği gibi ifade ve ispat edecek esaslar ortaya konulur.

Efendiler, Millet Meclisi'nin toplanması için öteden beri gösterilen millî emeller karşısında merkezî hükûmetin başından beri aldığı ihmalkâr ve daha sonra inatçı ve Anayasa'ya tamamen aykırı tavırları son günlerde millî cereyan etkisiyle uysal bir duruma girmiştir.

Seçimlere emir verildiğini bilmektesiniz. Bunu inşallah kararlılığınız ve kahramanlığınız gerçekleştirecektir. Ancak bundan önce geçen olaylar zincirinde bir veya daha çok yabancı mandacılığı gibi doğrudan doğruya hayat ve bağımsızlığımızla ilgili bir mesele söz konusu olmaktadır.

Millî Meclis'in henüz toplanmamış olduğu bir sırada kuşatılmış ve bağımsızlığını yitirmiş olan merkezî hükûmetin tek başına aldığı ve yasal olmayan bir kararı veyahut millî emellere aykırı bazı dış tekliflere uyup baş eğmiş gibi oldubittilerin ortaya çıkması ihtimaline karşı Erzurum ve Sivas Kongreleri'nin, millî ruhu temsilen ve birbirini takip ederek toplanması gerçekten bir hayır ve kurtuluş belirtisidir.

Söyleyeceklerin sona ererken: Vatan ve milletin üstünlük ve kurtuluşu amacına yönelen heyetimizin, hayırlı bir biçimde başarılı olması dileklerimi Allah katına iletirim.

"Konuşmanın Arap harfli metni, Sivas Atatürk Kongre ve Etnografya Müzesi'nde bulunan "Kongre Tutanakları" dosyasından alınmıştır. Bu metin, Prof. Dr. Recep TOPARLI tarafından, aslına bağlı kalınarak Latin alfabesine aktarılmış ve sadeleştirilmiştir."